

ความสัมพันธ์ระหว่างลายมือกับหาจับดินสอของเด็ก

นางสาวปรีชา บุญวาทิน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาประถมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2523

I1652811b

2

RELATIONSHIPS BETWEEN CHILDREN'S HANDWRITING
AND PENCIL-HOLDING POSTURE

Miss Preeya Boonwasin

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Elementary Education
Graduate School
Chulalongkorn University

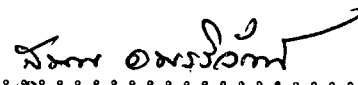
1980

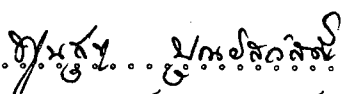
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างลายมือกับท่าจับดินสอของเด็ก
โดย นางสาวปรีญา บุญวาศิน
ภาควิชา ประถมศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์พูนสุข บุญยสวัสดิ์

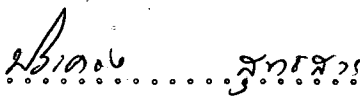
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

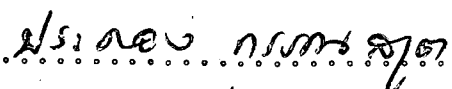
 คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุประสิทธิ์ บุญนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์)

 กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พูนสุข บุญยสวัสดิ์)

 กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประคอง สุทธิสาร)

 กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ประคอง กรวรรณสุต)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างลายมือกับท่าจับดินสอของเด็ก
 ชื่อนิสิต นางสาวปรีญา บุญวาศิน
 อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์พูนสุข บุญยสวัสดิ์
 ภาควิชา ประถมศึกษา
 ปีการศึกษา 2522

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะ

1. สำรวจท่าทางและลักษณะการจับดินสอในการเขียนของเด็กเริ่มเรียน
2. สำรวจความคิดเห็นของครูที่สอนเด็กเริ่มเรียนเกี่ยวกับอิทธิพลของท่าจับดินสอที่มีต่อการเขียนของเด็กเริ่มเรียน
3. เปรียบเทียบคุณภาพของการเขียนทั้งในด้านความสวยงามเหมือนแบบและความเร็วในการเขียนระหว่างเด็กที่จับดินสอถูกแบบและไม่ถูกแบบ

วิธีดำเนินการวิจัย

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากหนังสือ วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจับดินสอรวมทั้งองค์ประกอบที่มีผลต่อการเขียนแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. สำรวจลักษณะการจับดินสอของเด็กเริ่มเรียนจากโรงเรียนอนุบาล 3 สังกัด รวม 6 โรงเรียน โดยใช้วิธีถ่ายภาพ แล้วแยกลักษณะการจับดินสอออกเป็นพวกใหญ่ๆ ตามลักษณะที่เห็นได้ชัด
2. สร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อสำรวจความคิดเห็นของครูที่สอนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของโรงเรียนอนุบาล 5 แห่ง เกี่ยวกับอิทธิพลของท่าจับดินสอที่มีต่อการเขียนของเด็ก

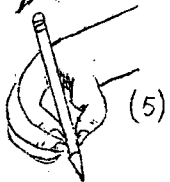
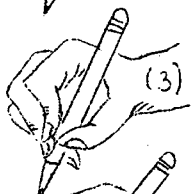
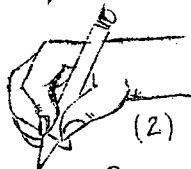
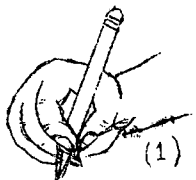
3. สร้างแบบทดสอบคัดลายมือเพื่อวัดความสวยและเวลาในการเขียนของเด็ก โดยเลือกแบบพยัญชนะของแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเลือกพยัญชนะมา 5 ตัว คือ ว ถ ล อ ฎ โดยตัว ว เป็นตัวแทนของกลุ่มง่าย ตัว ถ ล อ เป็นตัวแทนของกลุ่มปานกลาง และตัว ฎ เป็นตัวแทนของกลุ่มยาก

4. ทดลองใช้แบบทดสอบกับเด็ก 10 คนจากโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และทดลองใช้แบบสัมภาษณ์กับครู 3 คนที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร เพื่อแก้ไขและพิจารณาความเหมาะสมต่อไป

5. นำแบบทดสอบไปใช้กับตัวอย่างประชากร ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของโรงเรียนอนุบาล 5 แห่ง จำนวน 100 คน และนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้กับครู 18 คน

6. นำข้อมูลที่ได้จากแบบทดสอบมาหาค่าเฉลี่ย แล้ววิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยด้วยวิธีเอส ของเซฟเฟ

ผลการวิจัย

1. ลักษณะการจับดินสอของเด็กเริ่มเรียนมี 5 แบบ คือ
 - แบบที่ 1 จับดินสอถูกแบบ ใช้นิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้จับดินสอ ให้อินสอวางอยู่ปลายนิ้วกลาง ส่วนนิ้วนางและนิ้วก้อยงออยู่ใต้นิ้วกลางเพื่อเป็นที่พักมือ จุดจับดินสอห่างจากปลายดินสอประมาณ 1 นิ้ว ไม่เกร็ง นิ้วและมือขณะเขียน
 - แบบที่ 2 จับดินสอไม่ถูกแบบ วางดินสอไว้บนนิ้วกลาง แต่เกร็งนิ้วเวลาเขียน
 - แบบที่ 3 จับดินสอไม่ถูกแบบ วางดินสอไว้บนนิ้วกลาง เกร็งเฉพาะนิ้วชี้
 - แบบที่ 4 จับดินสอไม่ถูกแบบ วางดินสอไว้บนนิ้วนาง เกร็งนิ้วชี้กับนิ้วกลาง
 - แบบที่ 5 จับดินสอไม่ถูกแบบ ชูม 3 นิ้ว ไม่วางดินสอไว้บนนิ้วใดเลย
- นอกจากนี้แล้ว เด็กยังจับดินสอลักษณะแปลกๆที่ไม่สามารถระบุได้ชัดว่าเป็นแบบใด

2. ครุอนุบาลส่วนใหญ่ยอมรับว่าทำจับดินสอของเด็กมีอิทธิพลต่อคุณภาพในการเขียนของเด็ก และเข้าใจว่า สาเหตุที่เด็กจับดินสอไม่ถูกต้องเกิดจากได้รับการสอนที่ผิดๆ และเกิดความเคยชินในการจับดินสอแบบนี้ๆ

3. ความสววยเหมือนแบบ คุณภาพการเขียนของเด็กที่จับดินสอถูกแบบ กลุ่มที่ 1 กับเด็กที่จับดินสอไม่ถูกแบบกลุ่มที่ 2 เพียงคู่เดียวเท่านั้นที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 กลุ่มอื่นๆนอกนั้นไม่แตกต่างกัน และค่าเฉลี่ยความสววยเหมือนแบบของกลุ่มที่ 2 มีมากกว่ากลุ่มที่ 1 ส่วนความเร็วในการเขียนของเด็กที่จับดินสอทั้ง 5 แบบ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

working plan as follow :

1. Surveyed the pencil-holding postures of beginners from 3 types of 6 Kindergarten Schools by photographing, discriminated and grouped those pictures according to the distinguished postures.

2. Constructed an interviewing form for Kindergarten-two teachers of 5 schools in order to survey their opinions concerning the influences of pencil-holding postures upon the writing of the children.

3. Constructed a test on handwriting stroke in order to measure the fineness and the speed of writing. The letters used as model were those designed by The Department of Elementary Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University. The five letters those are ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ were selected as samples of simple cursive (๓) , moderately difficult(๔ ๕ ๖) and difficult cursive (๗).

4. Improved the test designed with 10 children of Chulalongkorn University Demonstration School, Kindergarten Section who were not the selected population, while the interviewing forms were sent to three teachers to correct and look for properness.

5. Distributed the test to 100 Kindergarten-two students of 5 schools and the interviewing form to 18 teachers.

6. Computed data by finding means, using one-way analysis of variance and Scheffe's multiple comparison(S-method) to test the hypothesis.

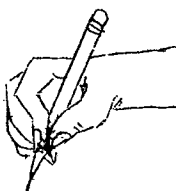
Results

1. The pencil-holding postures of the beginners were classified into 5 types :

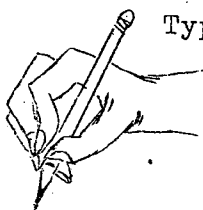
Type 1 The correct posture. Holding a pencil by using thumb and fore-finger while resting the pencil on middle finger. The ring finger and little finger help support the hand movement by bending under the middle finger and resting on the paper. The holding point was one inch above the pencil tip. The writing posture was relax and no strain.

Type 2 An incorrect posture. The pencil was held in the same manner as the first posture except all the three fingers clenched quite tightly on the pencil.

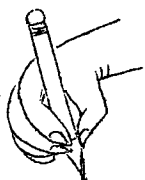
Type 3 An incorrect posture. The pencil was rested on the ring finger, the fore-fingure pressed hard on the pencil.

Type 4 An incorrect posture. The pencil was rested on the ring finger, both fore-finger and middle finger pressed hard on the pencil.

Type 5 An incorrect posture. Using thumb, fore-finger, and middle finger to hold a pencil at the same time.

Besides these 5 types mentioned, there were other postures that could not be classified.

2. Most of the Kindergarten teachers accepted the influences of pencil-holding upon the children's writing quality and believed that children held pencils incorrectly was because they previously received the wrong teaching and got used to it.

3. The writing quality of the children between the correct and incorrect postures was not significantly different among the types comparing, except in Type 2 which was found significantly different at the level of 0.05 when comparing with Type 1. However, there was no significant difference in the speed of writing among the five types of postures at the level of 0.05.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง " ความสัมพันธ์ระหว่างลายมือกับเท้าจับดินสอของเด็ก " นี้ สำเร็จด้วยดีโดยได้รับความกรุณาจากอาจารย์หลายท่านคือ ศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์ ให้แนวคิดอันเป็นแนวทางในการวิจัยเรื่องนี้ รองศาสตราจารย์ประคอง กรรณสูต และ คร. วิเชียร เกตุสิงห์ ให้คำปรึกษาทางสถิติ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประคอง สุทธสาร เป็นผู้ให้คำแนะนำ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พูนสุข บุญยสวัสดิ์ ให้แนวคิดอันเป็นแนวทางในการวิจัยเรื่องนี้ ตลอดจนให้ความคิดเห็น คำปรึกษา คำแนะนำ และช่วยเหลือแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถูกต้อง ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิติยวดี บุญซื่อ ช่วยให้คำแนะนำและตรวจแก้บทคัดย่อทั้งไทยและอังกฤษให้ถูกต้องเหมาะสม ตลอดจนอาจารย์พูนสุข สิทธิไตรย์ ที่ให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัยอย่างดียิ่ง ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านที่กล่าวนามมาข้างต้นเป็นอย่างมาก จึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

อนึ่ง ผู้วิจัยได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากท่านผู้จัดการ อาจารย์ใหญ่ คณะครู และนักเรียนระดับอนุบาล โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม)

โรงเรียนประถมสาธิตประสานมิตร โรงเรียนอนุบาลวัดนางนอง โรงเรียนจินดาภิเษก โรงเรียนอัมพรไพศาลอนุสรณ์ โรงเรียนบุญเสริมวิทยา ชนบุรี โรงเรียนอนุบาลบ้านเด็ก โรงเรียนพิพัฒนา โรงเรียนอนุบาลชนานันท์ โรงเรียนสมาคมสตรีไทย ในการสร้างเครื่องมือ การให้สัมภาษณ์ และการทดสอบ รวมทั้งเพื่อนๆที่มีส่วนช่วยเหลือและให้กำลังใจ ผู้วิจัยตลอดมา ผู้วิจัยขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วย

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ผู้กรุณาสนับสนุนลูกทั้งกำลังใจและกำลังทรัพย์ตลอดเวลาของการเรียนและการทำวิจัย รวมทั้งน้องๆทุกคนที่มีส่วนช่วยในการแปลบทความจากหนังสือต่างประเทศบางเล่ม ช่วยในการเรียงพิมพ์ ตลอดจนตรวจทานข้อบกพร่องในการพิมพ์จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ปรียา บุญวาทิน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
รายการตารางประกอบ.....	ค
รายการรูปภาพประกอบ.....	ด
	
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	6
สมมุติฐานของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
ความจำกัดของการวิจัย.....	8
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	9
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย.....	10
วิธีดำเนินการวิจัยโดยย่อ.....	10
นิยามต่างๆที่ใช้ในการวิจัย.....	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
เอกสารที่เกี่ยวข้อง	
ความหมายของการเขียน.....	12
ประเภทของการคัดลายมือ.....	12.2

	ลักษณะของอักษรไทย...	14
	ความมุ่งหมายในการคัดลายมือ...	15
	พัฒนาการเกี่ยวกับการเขียนของเด็กเริ่มเขียน...	16
	วุฒิภาวะและความพร้อม: ปัจจัยสำคัญต่อการเขียน...	18
	ส่วนประกอบในการเขียนลายมือ...	22
	การจัดท่าและจัดองค์ประกอบให้เหมาะกับการเขียน...	23
	วิธีสอนเขียน...	30
	คุณภาพของลายมือ...	36
	การวัดผลและการประเมินผลคุณภาพในการเขียน...	42
	การประเมินผลครู...	43
	เด็กถนัดซ้าย...	44
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง...	49
3	วิธีดำเนินการวิจัย...	54
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล...	62
5	สรุปผลการวิจัยและขอเสนอแนะ...	75
	บรรณานุกรม...	82
	ภาคผนวก...	88
	ประวัติผู้เขียน...	110

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

"การเขียน เป็นการติดต่อสื่อสารที่มีความหมาย ทั้งยังเป็นสื่อกลางที่จะช่วย
แสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดที่ดี"¹ "การเขียน นอกจากเป็น เครื่องมือสื่อความหมายแล้ว
ยังเป็นเครื่องมือในการพัฒนาความคิด สติปัญญา และทัศนคติด้วย"²

การเขียนจึงเป็นเครื่องมือสื่อสารที่สำคัญมาก ดังที่ กิริติ ศรีวิเชียร ได้กล่าว
ว่า การเขียนมีความสำคัญเป็น 1 ใน 4 ของทักษะที่ต้องการเน้นอันดับหนึ่งจากทักษะ
ในด้านกา^รฟัง การพูด และการอ่าน ซึ่งเป็นเครื่องมือสื่อความคิด ความเข้าใจได้ดีใน
การดำรงชีวิตประจำวัน และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมต่อไป³

¹Jean John and Joan Tamburrini, Informal Reading and Writing (New York: McMillan Co., 1972); p. 30:38.

²Zelma W. Baker, The Language Arts, The Child and Teacher (San Francisco: Fearon Publishers, 1955), p. 138.

³กิริติ ศรีวิเชียร, "ความเป็นมาของหลักสูตรประถมศึกษา 2521,"
ในหลักสูตรประถมศึกษา 2521 ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ, สมิตร์ คุณานุกร, บรรณาธิการ
(กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2505), หน้า 90.

รองรัตน์ อิศรภักดี และเทือก กุสุมา ณ อยุชยา ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า การเขียนเป็นสาขาใหญ่ในการเรียนภาษา มีความสำคัญเป็นอันดับสองรองจากการอ่าน นอกจากนั้น ยังเป็นสิ่งที่มนุษย์ใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เด็กต้องอาศัยการเขียนในการทำบันทึก ทำหัวข้อเรื่องราวเกี่ยวกับความรู้หรือยกการสรุปความเพื่อประโยชน์ในการจำ และเขียนเพื่อแสดงความคิดเห็นตลอดจนความจริงที่ตนได้ประสบและทำได้ การเขียนจึงให้ผลทางการศึกษาแก่เด็กมาก แม้ในชีวิตที่พ้นจากโรงเรียนและไปประกอบอาชีพแล้วก็ตาม การเขียนยังเป็นเรื่องสำคัญต่อไปโดยมิได้ยิ่งหย่อนลง¹

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าในเรื่องความสำคัญของการเขียน นั้น เป็นที่ตระหนักดีของนักการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ในปัจจุบันนี้ แม้ว่าจะมีผู้ผลิตเครื่องมือต่าง ๆ ขึ้นมาช่วยการเขียนด้วยมือก็ตาม แต่การเขียนลายมือก็ยังมีความสำคัญอยู่มาก ดังที่นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความคิดเห็นสนับสนุนไว้ดังนี้

พอล ซี เบิร์นส และอัลเบอร์ตา แอล โลว (Paul C. Burns and Alberta L. Lowe) ให้ความเห็นว่า ในปัจจุบันนี้ แม้ว่าจะมีเครื่องพิมพ์ดีด เครื่องถ่ายสำเนา และเครื่องอื่น ๆ ช่วย แต่การเขียนด้วยลายมือก็ยังมีความสำคัญอยู่เสมอ ไม่ว่าในธุรกิจ ในวิชาชีพ และชีวิตส่วนตัว ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะสอนให้เด็กมีความสามารถเขียนหนังสือได้อย่างดี²

¹รองรัตน์ อิศรภักดี และเทือก กุสุมา ณ อยุชยา, วิธีสอนภาษาไทย (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2505), หน้า 90

²Paul C. Burns and Alberta L. Lowe, The Language Arts in Childhood Education (Chicago: Rend McNally & Co., 1967), p. 290.

เปลื้อง ฌ นคร กล่าวว่ ในทางปฏิบัตินั้น แม้เราจะมีเครื่องพิมพ์ดีดใช้ แต่ใช้ว่าจะมีใช้กันทุกคน และจะใช้เครื่องพิมพ์ดีดได้ทุกโอกาสในทางราชการหรือธุรกิจ เราต้องมีร่างจดหมาย มีการจดบันทึก และบันทึกเรื่องเสมอ เหล่านี้ต้องเขียนด้วยลายมือทั้งสิ้น แม้การเขียนจดหมายถึงกัน ส่วนมากก็ยังต้องเขียนด้วยลายมือ ที่ใช้เครื่องพิมพ์ดีดนั้นมันย่อกิ่งนั้นลายมือก็คือตัวแทนของเรา และกล่าวไคอย่างแน่นอนว่า ลายมือจะทำให้ผู้อื่นศรัทธาในเจ้าของลายมือ ในการสมัครงานนั้น บริษัทธุรกิจต่าง ๆ ต้องการให้ผู้สมัครเขียนใบสมัครด้วยลายมือของตนเอง จากลายมือผู้พิจารณาจะสามารถอ่านนิสัยใจคอของผู้สมัครได้หลายอย่าง เป็นที่เชื่อกันว่า ถ้าผู้สมัครเขาทำงานแผนกบัญชี แต่ลายมือทุกหยิกไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย ความหวังที่จะไคทำงานก็แทบจะไม่มี ความสำคัญของลายมือมีดังนี้แหละ เราจึงต้องมีการฝึกเขียนลายมือตั้งแต่เริ่มเข้าเรียน จนแม้เรียนถึงชั้นสูงแล้ว ถ้าลายมือยังไม่ดีก็จะต้องฝึกกันต่อไป¹

ถึงแม้ว่านักการศึกษาจะเห็นความสำคัญของการเขียนอย่างไรก็ตามแต่ในปัจจุบันลายมือในการเขียนหนังสือนักเรียนส่วนมากยังใช้ไม่ได้ คือ เขียนไม่เป็นตัว อ่านยาก สกปรก ไม่น่าดู ซึ่งทำความลำบากใจให้แก่ครูอาจารย์ผู้ตรวจข้อสอบเป็นอย่างมากยิ่ง เพราะเมื่อพบข้อสอบบางฉบับที่อ่านยากหรืออ่านไม่ออกก็ลำบากใจ ไม่ทราบว่าจะให้คะแนนไคอย่างไร และไม่ทราบว่านักเรียนเรียนรู้เรื่องไคเรียนไคมากน้อยกว่ากันเพียงไค อันเป็นอุปสรรคส่วนหนึ่งไคทำให้ครูไม่สามารถวัดผลการเรียนการสอนด้วยข้อสอบไคมากนัก เหตุผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การเขียนลายมือเป็นสิ่งสำคัญส่วนหนึ่งในการดำรงชีวิต และคุณภาพของลายมือเป็นอุปสรรคในการถ่ายทอดความคิด รวมทั้งมีอิทธิพลต่อทัศนคติและอารมณ์ของผู้อ่านมิใช่น้อย

¹ เปลื้อง ฌ นคร, "การคัดลายมือและการสอน" วิทยาสาร 27 (15 กรกฎาคม 2519): 60.

การที่ลายมือของนักเรียนส่วนมากยังมีคุณภาพไม่ดีนั้น มีสาเหตุสืบเนื่องมาจากการฝึกคัดลายมือตั้งแต่เริ่มแรกเป็นประการสำคัญ ดังที่ ฟิซิลิส บาวเวอร์ส (Phyllis Bowers) ได้กล่าวว่า " จุดมุ่งหมายในการเขียนของเด็กเล็กก็มีเพียงต้องการให้เด็กมีความสามารถเขียนตัวอักษรได้เท่านั้น เพื่อปูพื้นฐานที่ดีต่อไปในอนาคต " ¹ ถ้าการปูพื้นฐานไม่ดี เด็กก็จะมีลายมือไม่ดีต่อไปจนโต ดังนั้นการสอนคัดลายมือให้แก่เด็กเริ่มเรียน ครูผู้สอนจะต้องศึกษาและเข้าใจวิธีการ รวมทั้งองค์ประกอบต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเขียนของเด็ก เป็นต้นว่า ตัวอักษรที่นำมาใช้สอน ท่วงท่าที่เหมาะสมในการเขียน การวางกระดาษ การจับดินสอ ฯลฯ เพื่อจะได้สอนเด็กคัดเขียนลายมือให้ถูกต้องสวยงามตั้งแต่เริ่มแรก

ในเรื่ององค์ประกอบต่างๆ ของลายมือนี้ พูนสุข บุญยสวัสดิ์ ได้กล่าวไว้ในเอกสารประกอบการสอนวิชาการ คัดลายมือและสะกดคำว่า คุณภาพของการเขียนขึ้นอยู่กับองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. การฝึกฝน
2. ท่วงท่าเขียน
3. การจับดินสอหรือปากกา
4. การทอดแขน หรือตั้งน้ำหนักตัวในการเขียน
5. การเคลื่อนไหวข้อมือ
6. การเกร็งกล้ามเนื้อระหว่างข้อมือ
7. ลักษณะการวางกระดาษที่ใช้เขียน ²

1

Phyllis Bowers, Beginning in the Language Arts

(Canada: J.M. Dent & Sons, 1957), p. 140.

2

พูนสุข บุญยสวัสดิ์, เอกสารประกอบการสอนวิชาการ คัดลายมือและการสะกดคำ, แผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521. (อัครสำเนา)

สิ่งที่น่าสนใจมากประการหนึ่งคือ วิธีการจับดินสอของเด็ก ซึ่งเป็นการทำงานประสานกันระหว่างกล้ามเนื้อส่วนแขนกับมือที่เกี่ยวข้องกันโดยตลอด

จากข้อเสนอแนะการวิจัยของ ประภา โชติบุตร พบว่า วิธีการจับดินสอของเด็กเริ่มเรียนมักไม่ถูกต้อง ครูประจำชั้นให้สัมภาษณ์ว่า เคยสอนเหมือนกันในเบื้องต้น แต่ไม่มีการติดตามผลโดยตลอดอย่างทั่วถึง¹

จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนและผู้ปกครอง เด็กที่จับดินสอไม่ถูกต้องรวมทั้งการสังเกตของผู้วิจัยเอง พบว่า เด็กเหล่านี้เมื่อถูกบังคับหรือขอร้องให้เปลี่ยนวิธีการจับดินสอเสียใหม่ให้ถูกต้อง เขาเหล่านั้นจะแสดงอาการอึดอัดคับข้องใจมาก และจะเปลี่ยนเป็นจับดินสอแบบเดิมที่ตนถนัดทันทีที่ครูหรือผู้ปกครองเผลอ

ดังนั้น ครู และผู้ปกครอง จะต้องจับดินสอให้ถูกต้องเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กตั้งแต่แรกทีเดียวที่เด็กหัดจับดินสอ

จากการสัมภาษณ์ พูนสุข สิทธิไตรย์ หัวหน้าสายอนุบาลและการศึกษาพิเศษของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้ทราบว่า มีครูอนุบาลบางคนเช่นกันที่จับดินสอไม่ถูกต้อง ซึ่งถ้าพบเห็นก็พยายามให้คำแนะนำไปแต่ก็ทำไม่ได้ทั่วถึง เพราะเหตุว่าอัตราค่าจ้างเจ้าหน้าที่พิเศษมีไม่เพียงพอคือ ขณะนี้มีเพียง 4 คนต่อโรงเรียน 500 กว่าโรง และในความเห็นเพิ่มเติมเห็นว่า เห็นควยอย่างยิ่งที่ควรจะมีการเริ่มต้นที่ดีสำหรับ

¹ ประภา โชติบุตร, "การเปรียบเทียบการคัดลายมือตัวพยัญชนะไทยที่เหมาะสมสำหรับเด็กเริ่มเรียน." (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517), หน้า 49.

เด็กตั้งแต่แรก¹

ถึงแม้จะมีผู้เห็นด้วยอย่างมากในเรื่องความสำคัญของการจับดินสออย่างถูกวิธีว่าจะมีผลต่อคุณภาพในการเขียนของเด็ก แต่จากการสังเกต ผู้วิจัยพบว่า เด็กที่จับดินสอไม่ถูกแบบก็สามารถเขียนหนังสือได้สวยงามคือหลายคน อย่างเช่น เมื่อคราวที่ผู้วิจัยมีโอกาสไปเยี่ยม^๒ โรงเรียนทุ่งมหาเมฆ เมื่อปีการศึกษา 2521 กับผู้เชี่ยวชาญศาสตราจารย์ พูนสุข บุญยสวัสดิ์และเพื่อน ๆ อันเป็นกิจกรรมประกอบการเรียนส่วนหนึ่งของวิชาการ คัดลายมือและการสะกดคำนั้น ได้สังเกตเห็นว่า มีเด็กนักเรียนที่ชนะการประกวดการ คัดลายมือของโรงเรียนหลายคนมีลายมือที่มีคุณภาพดีทั้งในด้านความสวยเหมือนแบบและความเร็วในการเขียนทั้ง ๆ ที่จับดินสอผิดแบบ

เมื่อมีข้อขัดแย้งว่ามีคนจำนวนมากที่มีลักษณะการจับดินสอไม่ถูกแบบแต่เขียนได้อย่างมีคุณภาพดี ผู้วิจัยจึงมีข้อสงสัยว่าการจับดินสอถูกแบบนั้นทำให้การเขียนมีคุณภาพที่ดีกว่าการจับดินสอไม่ถูกแบบจริงหรือไม่ และครูผู้สอนได้รับการแนะนำเกี่ยวกับวิธีการจับดินสอที่ถูกต้องมากน้อยเพียงใด

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจลักษณะการจับดินสอของเด็กเริ่มเรียน
2. เพื่อสำรวจความคิดเห็นของครูที่สอนเด็กเริ่มเรียนเกี่ยวกับความสำคัญของการจับดินสอที่มีต่อการเขียนของเด็ก
3. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพของการเขียนระหว่างเด็กเริ่มเรียนที่จับดินสอถูกแบบ กับเด็กที่จับดินสอไม่ถูกแบบ ทั้งในด้านความสวยเหมือนแบบและความเร็วในการเขียน

¹ สัมภาษณ์ พูนสุข สิทธิไกรย์, หัวหน้าสายอนุบาลและการศึกษาพิเศษ, สำนักคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 10 มีนาคม 2523.

สมมุติฐานของการวิจัย

เนื่องจากวิธีการจับคินสอต่างกัน ผู้วิจัยจึงคิดว่าสมมุติฐานน่าจะเป็นดังนี้

1. คุณภาพของการเขียนในคานความสวดยเหมือนแบบของเด็กเริ่มเรียนที่จับคินสอแบบต่างๆน่าจะต่างกัน

2. ความเร็วในการเขียนของเด็กเริ่มเรียนที่จับคินสอแบบต่างๆน่าจะต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการสำรวจลักษณะการจับคินสอของเด็กเริ่มเรียนได้มาจากการเก็บข้อมูลด้วยวิธีถ่ายภาพลักษณะการจับคินสอของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 ทุกคนจากโรงเรียนในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 2 โรง คือ โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม) และโรงเรียนประถมสาธิตประสานมิตร โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา 1 โรง คือ โรงเรียนอนุบาลวัดนางนอง โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 3 โรง คือ โรงเรียนจินตามณี, โรงเรียนอัมพรไพศาล-อนุสรณ์ และโรงเรียนบุญเสริมวิทยา ชนนบุรี

2. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการสำรวจความคิดเห็นของครู เป็นครูที่ทำการสอนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของโรงเรียนอนุบาล 5 โรง ซึ่งได้แก่ โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม) โรงเรียนอนุบาลบ้านเล็ก โรงเรียนพัฒนา โรงเรียนอนุบาลชนานันท์ โรงเรียนสมาคมสตรีไทย โดยไม่คำนึงถึงอายุและเพศ

3. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการทดสอบลายมือ เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพของการเขียน เป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ในปีการศึกษา 2522 ซึ่งมีอายุระหว่าง 5-6 ปี ของโรงเรียนอนุบาล 5 โรง ค้างกล่าวในข้อ 2 โรงละ 20 คน รวมทั้งสิ้น 100 คน โดยไม่คำนึงถึงเพศ

4. โรงเรียนอนุบาลทั้ง 5 โรงนี้มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ที่ดีใกล้เคียงกันทุกประการ เพื่อตัดปัญหาตัวแปรอื่นๆ อันเนื่องมาจากคุณภาพของโรงเรียนที่อาจจะทำให้ผลการทดลอง

คุณภาพของการคัดลายมือของเด็กเปลี่ยนไป

5. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะลักษณะการจับดินสอ, คุณภาพของการเขียนให้สวยเหมือนแบบที่กำหนดให้ และเวลาที่ใช้ในการเขียนพยัญชนะที่กำหนดให้เท่านั้น ไม่ได้ศึกษาถึงองค์ประกอบอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเขียนด้วย

6. ผู้วิจัยไม่คำนึง วิธีฝึกฝนอื่น ๆ เพียงแต่คำนึงถึงระดับอายุ, ระดับชั้น และความพร้อมของเด็กพอที่จะเขียนพยัญชนะได้

7. พยัญชนะไทยที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 5 ตัว คือ ว ฅ ล อ ฎ ผู้วิจัยได้เลือกมาจากผลงานวิจัยของ วรณี โสมประยูร ซึ่งแบ่งพยัญชนะไทย 44 ตัว ตามเวลาที่ใช้เด็กเขียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มง่าย ปานกลาง และยาก นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ใช้หลักในการเลือกพยัญชนะที่เป็นตัวแทนของแต่ละกลุ่มโดยพิจารณาจากส่วนบนของพยัญชนะที่เป็นหลังคาจั่ว และต้องมีหัวพยัญชนะกลม คือเลือก ว มาจากกลุ่มง่าย ฅ ล อ มาจากกลุ่มปานกลาง และ ฎ มาจากกลุ่มยาก

ความจำกัดของการวิจัย

ความคลาดเคลื่อนที่อาจเกิดขึ้นในการวิจัยเรื่องนี้ เนื่องมาจากสาเหตุต่อไปนี้

1. ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูอาจจะไม่กว้างขวางและไม่แตกต่างกันมากนัก เพราะจำนวนครูที่ได้สัมภาษณ์มีจำนวนน้อย และครูเหล่านี้มีคุณภาพการสอนอยู่ในระดับที่ดีใกล้เคียงกัน

2. การทดสอบการคัดลายมือของเด็กอาจมีสาเหตุต่าง ๆ ทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้คือ

2.1 สภาพสิ่งแวดล้อม ได้แก่สภาพของห้องที่ทดสอบ เสียงรบกวน แม้จะพยายามดำเนินการสอนให้อยู่ในมาตรฐานเดียวกันแล้ว ก็อาจก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ เพราะสภาพของแต่ละโรงเรียนต่างกัน

2.2 สภาพร่างกาย เช่น ความเหนื่อย ความหิว อาการไม่ปกติทางกาย และอารมณ์อื่น ๆ ที่เกิดขึ้นกับเด็กในขณะที่ทำแบบทดสอบ

2.3 สัมพันธภาพระหว่างเด็กและผู้ทดสอบ เนื่องจากผู้ทดสอบเป็นบุคคลแปลกหน้า และเด็กมีความสามารถในการปรับตัวไม่เท่ากัน อาจจะมีอิทธิพลต่อการทดสอบได้

2.4 แบบของตัวอักษรที่ให้เด็กฝึกเขียนใช้แบบของแผนกประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นแบบตัวเหลี่ยม แต่การสอนของผู้ปกครองส่วนมากนิยมสอนแบบตัวมนให้กับเด็ก ทำให้เด็กเกิดความสับสนไม่แน่ใจ ซึ่งอาจมีอิทธิพลต่อเวลา และความสวดยเหมือนแบบของตัวพยัญชนะที่เขียนได้

2.5 ตัวอย่างประชากรแต่ละกลุ่มไม่เท่ากัน อาจกระทบกระเทือนต่อผลการวิจัยได้

ขอตกลงเบื้องต้น

1. ผู้วิจัยเชื่อว่าตัวอย่างประชากรที่สุ่มจากนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 ของโรงเรียนที่ยึดเอาตัวพยัญชนะแบบเหลี่ยมของแผนกประถมศึกษาไปใช้ทั้ง 5 โรงเรียนนี้ มีความพร้อมในการเขียนเพียงพอ และสามารถเขียนพยัญชนะไทยได้ทุกคนแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องวัดความพร้อมของเด็กเหล่านี้อีก

2. พยัญชนะทั้ง 5 ตัวที่เลือกมาสร้างแบบทดสอบนี้เป็นตัวแทนพยัญชนะไทยจากกลุ่มที่เด็กเขียนได้ง่าย ปานกลาง และยากตามลำดับ

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยนี้

1. ทำให้ครูได้ทราบถึงวิธีการจับดินสอที่ดีที่สุด และตระหนักถึงความสำคัญของการสอนเด็กให้จับดินสอแบบที่ดีที่สุดนั้น ตั้งแต่เริ่มเรียน อันมีผลให้เด็กเกิดความมั่นใจขณะเรียน ตลอดจนค้นคว้าหาเรื่องที่จะต้องถูกเปลี่ยนวิธีจับดินสออีกเมื่อโตขึ้น

2. เป็นแนวทางให้ผู้มีหน้าที่นเทศการสอนเด็กเริ่มเรียนได้ชี้แจงให้ครูผู้สอน

เห็นความสำคัญถึงการดูแลเอาใจใส่วิธีจับดินสอของเด็กอย่างใกล้ชิด

วิธีที่จะดำเนินการวิจัยโดยย่อ

ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ตามลำดับดังนี้

1. เลือกโรงเรียนที่ใช้ในการวิจัย
2. สํารวจลักษณะการจับดินสอของเด็ก และเก็บรวบรวมข้อมูล ลักษณะการจับดินสอโดยการถ่ายภาพ
3. แยกลักษณะการจับดินสอจากการถ่ายภาพออกเป็นประเภท ๆ
4. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยสัมภาษณ์ครูตามแบบสัมภาษณ์ และนำแบบทดสอบไปให้เด็กที่เป็นตัวอย่างประชากรเขียน
6. วิเคราะห์ข้อมูล
7. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล อภิปราย และให้ข้อเสนอแนะ

นิยามของคำต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัย

เด็กเริ่มเรียน หมายถึง เด็กที่กำลังเรียนชั้นอนุบาลรวมถึงชั้นเด็กเล็ก ซึ่งอยู่ในวัยที่กำลังเริ่มหัดคัดและเขียนพยัญชนะไทย

เด็ก, นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ในปีการศึกษา 2522 ของโรงเรียนอนุบาล 5 แห่ง คือ โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โรงเรียนอนุบาลบ้านเด็ก, โรงเรียนพัฒนา, โรงเรียนอนุบาลชนานันท์, โรงเรียนสมาคมสตรีไทย

ครู หมายถึง ผู้สอนคัดลายมือให้แก่เด็กเริ่มเรียนของโรงเรียนอนุบาลทั้ง 5 แห่ง โดยไม่จำกัดเพศ วัย และคุณวุฒิ

เส้น หมายถึง เส้นต่าง ๆ ที่ประกอบกันเป็นตัวพยัญชนะไทย

13 เส้น คือ

พยัญชนะไทยแบบตัวเหลี่ยม หมายถึง พยัญชนะแบบของแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีหัวกลม และเส้นบนหักมุมมีลักษณะเป็นหน้าจั่ว

การจับดินสอดูดแบบ หมายถึง การจับดินสอดูดนิ้วชี้และนิ้วหัวแม่มือ วางไว้บนปลายนิ้วกลาง ส่วนนิ้วนางและนิ้วก้อยงอมาอยู่ที่นิ้วกลางเพื่อเป็นที่พิงมือ จุดจับดินสอดูดห่างจากปลายดินสอดูดประมาณ 1 นิ้ว ไม่เกร็งนิ้วและมือขณะเขียน

การจับดินสอดูดไม่ถูกแบบ หมายถึง การจับดินสอดูดที่ไม่ตรงกับลักษณะที่กล่าวมาแล้ว เช่น วางดินสอดูดบนนิ้วกลางแต่เกร็งนิ้วเวลาเขียน, วางดินสอดูดบนนิ้วนางเกร็งเฉพาะนิ้วชี้, วางดินสอดูดบนนิ้วนางเกร็งนิ้วชี้และนิ้วนาง, จับดินสอดูดข้ม 3 นิ้ว โดยไม่วางดินสอดูดบนนิ้วใดเลย เป็นต้น

การให้คะแนนเขียนได้สวยเหมือนแบบ หมายถึง การให้คะแนนตามเส้น (Stroke) แต่ละเส้นที่ประกอบเป็นตัวพยัญชนะไทยตัวนั้น ๆ ที่เขียนได้เหมือนแบบ

เวลาที่เด็กใช้ในการเขียนพยัญชนะแต่ละตัว หมายถึง เวลาตั้งแต่เด็กเริ่มจรดดินสอดูดลงบนจุดตั้งต้นของตัวพยัญชนะไทยแล้วลากต่อไปจนถึงจุดปลายของพยัญชนะไทยตัวนั้น ๆ โดยผู้วิจัยใช้นาฬิกาจับเวลาเป็นวินาที

ดินสอดูด หมายถึง วัสดุประกอบการเขียน ซึ่งเตรียมมาให้เด็กใช้เขียนพยัญชนะไทยโดยดินสอดูดเหล่านี้มีขนาดเท่ากัน เป็นดินสอดูดดำ (HB) ทรายวานทองซึ่งมีไส้ค่อนข้างอ่อน

¹ พูนสุข บุญสวัสดิ์, "ลีลาการเขียนอักษรไทยสำหรับเด็กเริ่มเรียน."

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513).